

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň Mgr. Daniely Zemanové a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci **žalobce: P. Č.** proti **žalované: Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutím žalované ze dne 25. 5. 2012, č. j. 1313AN/12, ze dne 26. 6. 2013, č. j. 1832/12, a rozhodnutí č. j. U 1313A/12, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 8. 2013, č. j. 10 A 11/2013 - 32,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků.

Městský soud v napadeném usnesení konstatoval, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel byl v řízeních před městským soudem opakovaně od soudních poplatků osvobozován pro svou nemajetnost. Městský soud o stěžovatelově nemajetnosti nepochyboval ani v nynější věci, i když žádost o osvobození od soudních poplatků podložil neúplnými údaji, z nichž nevyplývala přesná výše jeho příjmů ani výdajů, některé údaje přitom vzbuzovaly pochybnosti o tom, zda svoji žádost myslí vážně („*způsoblost zcizovat*“ či „*úvěrová bonita*: - 2“).

Městský soud však shledal jiný důvod, pro který nebylo stěžovateli možno přiznat osvobození od soudních poplatků. Tímto důvodem byl šikanózní výkon práva. Městský soud odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22, které se týkalo věci nynějšího stěžovatele a z nějž městský soud citoval tuto část: „*Z celkové aktivity stěžovatele je evidentní, že jde z hlediska počtu návrhů o kverulanta, který soudům*

směřuje své žádosti nikoliv proto, aby bylo rozhodnuto o věci, ale proto, aby bylo nějak rozhodnuto. Stěžovatel se veškerou svou činností snaží dosáhnout toho, aby maximalizoval počet soudních rozhodnutí. Pravděpodobně v důsledku nadbytku volného času tímto svérázným způsobem hledá únik právě v komunikaci se soudy. Soudy včetně soudů správních jsou však povolány k ochraně práv, nikoliv k tvorbě zcela zbytečných rozhodnutí, která již zjevně nikoho ochránit nemohou, neboť zde o žádnou ochranu práv nejde.“

Závěru o šikanózním výkonu práva dle městského soudu nasvědčuje nejen způsob, jakým stěžovatel přistoupil ke sdělování svých poměrů pro účely žádosti o osvobození od soudních poplatků, ale i způsob, jakým stěžovatel vedl tento a obdobné spory. Žaloba před městským soudem se odvíjela od žádosti stěžovatele o určení advokáta k podání ústavní stížnosti proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci vedené pod sp. zn. 2 As 87/2012. Šlo o řízení o kasační stížnosti proti rozsudku městského soudu ze dne 21. 2. 2012, č. j. 10 Ca 186/2009 - 160, jímž byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí žalované o určení jiného advokáta k poskytnutí právní služby a rozhodnutí o zrušení tohoto určení. Stěžovatel se tedy domáhal určení advokáta ve věci určení jiného advokáta k poskytnutí právní služby.

Městský soud dále zdůraznil, že u stěžovatele evidoval 359 žalob, které z velké části napadaly rozhodnutí žalované, případně její nečinnost či nezákonný zásah, kterého se měla žalovaná dle stěžovatele dopustit. Zpravidla tyto spory vycházejí ze žádosti o bezplatnou právní službu podle § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a mívají stereotypní průběh již od samého počátku. Stěžovatel požádá žalovanou o určení advokáta, ta mu ho určí. Stěžovatel však není ochoten přistoupit na podmínky stanovené v rozhodnutí, případně nehodlá s advokátem spolupracovat a dává najevo své nevalné mínění o úrovni přiděleného advokáta. Advokát pak požádá žalovanou o zrušení určení a ta mu vyhoví. Následuje žaloba a stěžovatel ve věci podává návrhy na určení lhůty k provedení procesního úkonu, navzdory poučení opakovaně soud upozorňuje na nesprávné uvedení sídla žalované a domáhá se opravy zřejmých nesprávností. Na základě názoru opakovaně uplatňuje námitky místní nepřislušnosti soudu, zpochybňuje doručení písemností, které prokazatelně obdržel. Stěžovatel nesouhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, takže je soud jednání povinen nařídít. Stěžovatel se však na ně nedostaví s odůvodněním, že mu jeho poměry neumožňují cestu do Prahy.

Městský soud tak uzavřel, že samotný počet stěžovatelových sporů ještě nesvědčí o tom, že jeho žaloby jsou samoučelné, podstatné pro závěr, že stěžovatel vede spory pro vedení sporu, však bylo zhodnocení, jaké spory stěžovatel vede a jak v jejich rámci postupuje. Městský soud tak zhodnotil, že dané okolnosti dovolují soudu odchýlit se od své dřívější praxe, kdy stěžovateli osvobození od soudních poplatků přiznával.

II. Obsah kasační stížnosti

Zmíněné usnesení městského soudu napadl stěžovatel kasační stížností, v níž vyjádřil nesouhlas s postupem městského soudu. Dle stěžovatele procesní řád, kterým je soud vázán, dovoluje odepřít osvobození od soudních poplatků přes nedostatek prostředků jen tehdy, je-li žaloba zjevně neúspěšná. Městský soud však za důvod neosvobození označil povahu sporů, které stěžovatel vede. Dle stěžovatele obdobná čestná prohlášení, jaká měl k dispozici městský soud, byla pro Krajský soud v Pardubicích právně významná pro hodnocení jeho

pokračování

poměrů. Stěžovatel dále v kasační stížnosti uvedl své další výhrady, jimiž se snažil zvrátit napadené usnesení městského soudu.

III. Vyjádření žalované

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

IV. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu o neosvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Zdejší soud se plně ztotožnil se závěrem a odůvodněním městského soudu, že povaha sporu vedeného před městským soudem nesla znaky svévolného vedení „sporu pro spor“. Z tohoto důvodu je přitom v případě, že je takový postup okolnostmi konkrétní věci řádně odůvodněn, důvodné nepřiznat osvobození od soudních poplatků.

Při dané úvaze lze vyjít ze stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobitým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Stěžovatel se tedy mylí, pokud tvrdí, že odeprít osvobození od soudních poplatků lze jen z důvodu zjevné neúspěšnosti žaloby.

Městský soud se při závěru o šikanózním výkonu práva přidržel okolností stávajícího případu a dále zhodnotil postup stěžovatele v povahou obdobných sporech. Vedle velkého počtu sporů, které stěžovatel vede (městský soud počet stěžovatelových žalob vyčíslil na 359, u zdejšího soudu je evidováno přes 800 stěžovatelových věcí, z toho jen za letošní rok přes 200), což by samo o sobě nemohlo odůvodnit neosvobození od soudního poplatku, městský soud rozebral postup stěžovatele v dané věci a také podobnost takového postupu v dalších stěžovatelových sporech. V podmínkách nynější věci městský soud zcela přesvědčivě poukázal na povahu sporu, kdy byl žalovanou stěžovateli určen advokát k poskytnutí právní služby, posléze pak k podnětu určeného advokáta žalovaná dospěla k závěru, že nedošlo ke vzniku právního vztahu mezi stěžovatelem a tímto advokátem z důvodů na straně stěžovatele. Dále městský soud popsal, že takový průběh sporu se neliší od dalších obdobných stěžovatelových věcí. Nejvyšší správní soud nemá co vytknout ani závěru, že stěžovatel spor prodlužuje tím, že žaloby podává u místně nepřislušného soudu či namítá místní nepřislušnost, ač je obeznámen s tím, který soud je v takových věcech místně příslušný. O věcné příslušnosti městského soudu v obdobných věcech, kde jako žalovaná vystupuje Česká advokátní komora, musí stěžovatel vědět např. z rozsudků zdejšího soudu ze dne 5. 1. 2012, č. j. 2 As 141/2011 - 27, ze dne 15. 2. 2012, č. j. 6 Ads 15/2011 - 143, či ze dne 20. 4. 2012, č. j. 2 As 117/2011 - 106, které byly vydány před podáním žaloby v nynější věci. O tom, že ani v nynější věci stěžovatel nevybočil z popsání způsobu vedení sporu, svědčí to, že žalobu podal k místně nepřislušnému Krajskému soudu v Hradci Králové, který byl nucen věc postoupit usnesením ze dne 3. 12. 2012, č. j. 30 A 65/2012 - 13, proti němuž inicioval řízení o kasační stížnosti zakončené usnesením zdejšího soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 2 As 3/2013 - 41. Městský soud rovněž dále popsal další aspekty stěžovatelova postupu v obdobných sporech (viz část I. tohoto rozsudku), které svědčí o tom, že při svých procesních krocích je stěžovatel veden spíše snahou vést spor pro spor.

Zcela adekvátně v dané souvislosti tak vyznělo i hodnocení městského soudu, že dané skutečnosti nasvědčují i to, že v nynější věci se jedná o určení advokáta pro vedení sporu

pokračování

o určení jiného advokáta. Nejvyšší správní soud tak v žádném případě nemůže se stěžovatelem souhlasit v jeho expresivní námitce, že by se mu městský soud vysmíval.

Nejvyšší správní soud dále poznamenává, že městský soud řádně zdůvodnil, proč šikanózní výkon práva ze strany stěžovatele odůvodnil odklon od rozhodovací praxe městského soudu, kdy bylo stěžovateli osvobození od soudních poplatků přiznáno. Odůvodnění městského soudu bylo náležitě věcně i argumentačně podloženo, za takových podmínek bylo přitom možno odklon od minulé rozhodovací praxe na úrovni krajských soudů aprobovat.

K dalším tvrzením stěžovatelem v kasační stížnosti uplatněným zdejší soud konstatuje, že šlo dílem o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat stěžovatelovy projednatelné námitky proti napadenému usnesení městského soudu, dílem šlo o vyjádření stěžovatelových názorů na povinnosti účastníka řízení bez úzké vazby k předmětu nynějšího řízení před zdejším soudem. Pokud stěžovatel dále tvrdil, že městský soud ignoroval jeho námitku místní nepřislušnosti z ledna 2013 (č. l. 24 spisu městského soudu), je nutno uvést, že dle své povahy šlo o kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové proti postoupení věci, o níž bylo rozhodnuto usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 2 As 3/2013 - 41.

Konečně zdejší soud uvádí, že stěžovatelovou námitkou podjatosti směřující proti všem soudcům prvního a druhého senátu zdejšího soudu nebylo třeba se jakkoli zabývat. Důvodem je skutečnost, že o nynější kasační stížnosti rozhodoval devátý senát, jehož se stěžovatelem namítaná podjatost netýkala.

V. Závěr a náklady řízení

Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterých nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, která by jinak měla právo na náhradu nákladů řízení, nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. září 2013

JUDr. Radan Malík
předseda senátu

